

Vergaderjaar 2022–2023

21 501-02

Raad Algemene Zaken en Raad Buitenlandse Zaken

Nr. 2598

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 11 januari 2023

Hierbij bied ik u de geannoteerde agenda aan voor de Raad Buitenlandse Zaken van 23 januari 2023.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
W.B. Hoekstra

GEANNOTEEERDE AGENDA RAAD BUITENLANDSE ZAKEN VAN 23 JANUARI 2023

Op 23 januari vindt de Raad Buitenlandse Zaken (RBZ) plaats in Brussel. De Minister van Buitenlandse Zaken is voornemens hieraan deel te nemen. Op de agenda staan als volle agendapunten de Russische agressie tegen Oekraïne, en de Sahel en West-Afrikaanse kuststaten. Onder Current Affairs zal worden gesproken over Iran en Azerbeidzjan/Armenië. Voorafgaand aan de RBZ vindt een ontbijt plaats met de directeur-generaal van het Internationaal Atoomagentschap (IAEA), dhr. Rafael Grossi. Tijdens de lunch spreekt de Raad met de Minister-President van de Palestijnse Autoriteit, dhr. Mohammad Shtayyeh.

Russische agressie tegen Oekraïne

De Raad zal opnieuw over de voortdurende Russische agressie tegen Oekraïne spreken. Blijvende solidariteit met Oekraïne is ook in 2023 voor het kabinet van essentieel belang. Het kabinet blijft zich daarom zo lang als nodig is inzetten voor maximale steun aan Oekraïne enerzijds en maximale druk op Rusland anderzijds om de Russische agressie tegen Oekraïne te beëindigen.

In het kader van accountability blijft het kabinet zich inzetten voor onderzoek naar schendingen van het humanitaire oorlogsrecht in Oekraïne, het verzamelen van bewijs voor gebruik in toekomstige rechtszaken en de coördinatie van verschillende initiatieven. Nederland heeft tijdens de Europese Raad van 15 december 2022 (Kamerstuk 21 501-20, nr. 1899) aangegeven voorstander te zijn van de oprichting van een agressie-tribunaal in Den Haag mits hiervoor voldoende internationale politieke en financiële steun is en een dergelijk tribunaal geen afbreuk doet aan de werkzaamheden van het Internationaal Strafhof. Dit is in lijn met de voortrekkersrol die het kabinet bereid is te vervullen op punt 7 (restoring justice) van president Zelensky's 10-puntenplan voor vrede.

De inzet van het kabinet blijft daarnaast onverminderd gericht op het verder verhogen van de druk op Rusland, inclusief door verdere aanscherping van de sancties tegen Rusland en maatregelen om sanctieontwijking te bestrijden.

Zoals toegezegd tijdens het Commissiedebat NAVO en OVSE van 23 november 2022 (Kamerstukken 28 676 en 36 200 V, nr. 423), vroeg Nederland tijdens de RBZ van 12 december 2022 opnieuw aandacht voor de bescherming van kritieke infrastructuur.

Sahel en West-Afrikaanse kuststaten

De Raad zal zich buigen over de zorgelijke ontwikkelingen op het gebied van politiek, veiligheid en stabiliteit in de Sahel en de West-Afrikaanse kuststaten. De bespreking geeft een vervolg aan eerdere discussies op ambtelijk niveau in Brussel over de opkomst en verspreiding van extremisme vanuit de Sahel naar de kuststaten. De Europese Dienst voor Extern Optreden (EDEO) heeft aangekondigd voorafgaand aan de RBZ een paper over de situatie in de regio met de lidstaten te delen. Naar verwachting zal EDEO hierin opties presenteren voor eventuele aanvullende EU-inzet. Tijdens de RBZ zullen de lidstaten de boodschap afstemmen die de EU zal uitdragen tijdens de EU-ECOWAS ministeriële bijeenkomst in februari 2023.

Het kabinet is van mening dat de grondoorzaken van instabiliteit en conflict en de gevolgen van klimaatverandering aangepakt dienen te

worden via een combinatie van diplomatie, veiligheidsinzet en ontwikkelingssamenwerking. Hierbij is van belang dat voldoende invulling wordt gegeven aan behoeften en eigenaarschap van de landen zelf.

Het kabinet acht het van belang dat de EU en haar lidstaten blijvend, op kritische en constructieve wijze, engageren met zowel overheden, inclusief de transitieautoriteiten in Mali en Burkina Faso, als met het maatschappelijk middenveld. Dialoog blijft nodig ondanks zorgen over mensenrechtenschendingen en de aanwezigheid van de Wagner Groep. De EU is actief op het vlak van ontwikkelingssamenwerking, als handelspartner en waar mogelijk via gerichte inzet van missies of de Europese Vredesfaciliteit, om te voorkomen dat de instabiliteit in de regio zich verder uitbreidt en er extra ruimte ontstaat voor vanuit EU-perspectief minder gewenste actoren.

Naast het verslag van de RBZ zal het kabinet in de eerste helft van 2023 uw Kamer mede op basis van een regionale conflictanalyse met een brief informeren over de geïntegreerde Nederlandse inzet in de Sahel.

Current Affairs

Iran

De Raad spreekt opnieuw over de situatie in Iran, waar de autoriteiten sinds 16 september 2022 vreedzame protesten gewelddadig onderdrukken, onder meer door het detineren en executeren van demonstranten. Tijdens de RBZ van 14 november (Kamerstuk 21 501-02, nr. 2551) en 12 december 2022 besloot de Raad om Iran in EU-verband verder onder druk te zetten, zowel vanwege de schokkende mensenrechtenschendingen als de Iraanse wapenleveranties aan Rusland.

Het kabinet deed op 7 januari jl. een oproep aan de overige EU-lidstaten om gelijktijdig de Iraanse ambassadeurs in de respectievelijke Europese hoofdsteden te ontbieden, naar aanleiding van twee executies van demonstranten. Een groot aantal EU lidstaten gaf gehoor aan deze oproep. Nederland zal zich ook tijdens de RBZ inspannen voor verdere gezamenlijke EU acties. Nederland heeft in de afgelopen maanden mede het initiatief genomen bij de totstandkoming van de recente mensenrechtensancties tegen Iran en sancties in reactie op de UAV-leveranties aan Rusland. Ook voor deze RBZ wordt er weer gewerkt aan nieuwe sancties tegen Iran. Voorts is Nederland er voorstander van om het Iraanse Islamitische Revolutionaire Gardekorps op de EU-terrorismelijst te zetten, mits dit juridisch haalbaar is.

Azerbeidzjan/Armenië

Mede op verzoek van Nederland (in lijn met de motie van het lid Van der Graaf c.s. (Kamerstuk 21 501-20, nr. 1880)) is het conflict tussen Azerbeidzjan en Armenië geagendeerd voor deze RBZ. De Raad zal onder meer spreken over de sinds 12 december 2022 door Azerbeidzjaanse «eco-activisten» geblokkeerde Lachin-corridor. Het kabinet zet zich binnen de EU in om te komen tot een gezamenlijke oproep aan de Azerbeidzjaanse autoriteiten om de vrije en veilige doorgang door de Lachin-corridor te verzekeren, conform het Trilaterale akkoord van 2020.

De Raad zal daarnaast stilstaan bij de EU-inzet in Armenië. De Transportraad van 19 december 2022 is akkoord gegaan met de afloop van de EU Monitoring Capaciteit (EUMCAP), na de vooraf afgesproken termijn van twee maanden. Vervolgens is een transitieteam van start gegaan onder de naam EUPAT (European Union Planning and Assessment Team),

met als doel het in kaart brengen van de mogelijkheden van een eigenstandige civiele EU-missie in Armenië. Het kabinet staat positief tegenover een dergelijke nieuwe missie in Armenië.

Internationaal Atoomagentschap (IAEA)

Voorafgaand aan de RBZ zal een ontbijt plaatsvinden met de directeur-generaal van het Internationaal Atoomenergie Agentschap (IAEA), Rafael Grossi. Naar verwachting zal directeur-generaal Grossi onder andere spreken over de situatie bij de kerncentrales in Oekraïne, het nucleaire programma van Iran en bredere ontwikkelingen op het gebied van nucleaire energie en technologie.

Als onafhankelijke toezichhouder op het vreedzame gebruik van nucleaire technologie vervult het IAEA een onmisbare rol voor de internationale gemeenschap. Nederland ondersteunt het werk van het agentschap om te komen tot een veiligheidszone rondom de kerncentrale in Zaporizhzhia. Het IAEA vervult daarnaast een belangrijke rol in het toezicht op het nucleaire programma van Iran. Het kabinet maakt zich ernstige zorgen over de stappen die Iran, in strijd met het Joint Comprehensive Plan of Action, heeft gezet ten aanzien van zijn nucleaire programma. Hoewel het onwaarschijnlijk is dat onderhandelingen binnen afzienbare termijn tot een herstel van het nucleaire akkoord leiden, is en blijft een hernieuwd akkoord volgens het kabinet de beste wijze om een Iraans kernwapen te voorkomen.

Palestijnse Gebieden

En marge van de RBZ is er een lunch met de Minister-President van de Palestijnse Autoriteit, Mohammad Shtayyeh. Op de agenda staan onder meer de relatie tussen de EU en de Palestijnse Autoriteit, de situatie in de Palestijnse Gebieden en de toekomst van het vredesproces.

Nu de EU-Associatieraad met Israël is hervat, zal de Raad naar verwachting tijdens deze lunch spreken over het starten van onderhandelingen over een associatieakkoord met de Palestijnse Autoriteit. Dit akkoord zal pas in werking treden nadat de EU en haar lidstaten de Palestijnse Gebieden als onafhankelijke staat erkennen. Hiervoor is een tweestatenoplossing nodig, waarvoor de onderhandelingen momenteel stilliggen. In de tussentijd is Nederland voorstander van een structurele politieke dialoog op hoog niveau met de Palestijnse Autoriteit.

Het kabinet vindt het belangrijk dat er wordt opgeroepen tot Palestijnse verkiezingen om de legitimiteit van de Palestijnse Autoriteit te waarborgen en om in EU-verband te spreken over het Midden-Oosten Vredesproces. In dit kader maakt het kabinet zich zorgen over recente ontwikkelingen op de grond, waaronder recent afgekondigde maatregelen door Israël.